

**TÜRKİYE’NİN KÜRESEL İNSANİ YARDIM FAALİYETLERİ VE
LOJİSTİK ETKİNLİĞİ: 2023 ANALİZİ****TURKIYE’S GLOBAL HUMANITARIAN AID ACTIVITIES AND
LOGISTICAL EFFECTIVENESS: A 2023 ANALYSIS**Pınar Karaoğlu¹Hanifi Murat Mutlu²**Öz**

İnsani yardım, doğal afetler, savaşlar ve diğer krizler nedeniyle mağdur olanlara sağlanan yardımlar olarak tanımlanır. Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğu döneminden bu yana köklü bir yardımlaşma geleneğine sahip olup, bu geleneğin önemli kurumsal örneklerinden biri 1868 yılında kurulan Türk Kızılayı kurumudur. Türkiye Cumhuriyeti hem bulunduğu coğrafi konumun getirdikleri afet riskleri hem de bölgesel siyasi ve sosyal riskler nedeniyle küresel insani yardım alanında önemli bir aktör olarak görev yapmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’nin insani yardım kapasitesinin tarihsel gelişimini, uluslararası arenadaki mevcut durumunu ve önemli aktörlerin katkılarını incelemektir. Çalışma, Türkiye’nin insani yardım alanındaki gelişimini analiz etmek için literatür taraması, doküman analizi (özellikle faaliyet raporları) ve aktörlerin insani yardım faaliyetlerinin incelenmesine dayanmaktadır. Türk Kızılayı Kurumu, AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı), UMKE (Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi) ve TİKA (Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı) gibi kuruluşların insani yardım faaliyetleri ve bu organizasyonların küresel etki yaratmadaki rollerine odaklanılmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’nin insani yardım kapasitesinin nasıl arttığı ve bu kapasitenin küresel düzeydeki etkileri ele alınmaktadır. Sonuçlar, Türkiye’nin özellikle 2000’li yıllardan sonra küresel insani yardımda lider bir rol üstlendiğini ve dünya çapında krizlere hızlı ve etkin müdahalelerde bulunduğunu ortaya koymaktadır. 2023 yılı itibarıyla, Türkiye, 6 Şubat büyük depremlerine rağmen, uluslararası yardımlarda liderliğini sürdürmüş ve bu durum Türkiye’nin insani yardım kapasitesinin uluslararası alanda ne kadar güçlendiğini göstermektedir. Türkiye’nin insani yardım politikaları, aynı zamanda Türk diplomasisi ve yumuşak güç stratejisinin önemli bir parçası olarak, global etkisini pekiştirmektedir.

Anahtar Kelime: Afet Yönetimi, İnsani Yardım, Türk Kızılayı, AFAD**JEL Kodu:** F35, O19, H84**Abstract**

Humanitarian aid is defined as assistance provided to individuals affected by natural disasters, wars, and other crises. The Republic of Türkiye has a long-standing tradition of solidarity dating back to the Ottoman Empire, with one of its most prominent institutional examples being the Turkish Red Crescent, established in 1868. Due to its geographical location and the associated risks of natural disasters, as well as regional political and social instability, Türkiye has become a significant actor in the field of global humanitarian aid. This study aims to examine the historical development of Türkiye’s humanitarian aid capacity, its current standing in the international arena, and the contributions of key actors. The study is based on literature review, document analysis (especially activity reports), and an examination of the humanitarian activities of relevant organizations. It focuses on the humanitarian aid

¹ Doktora Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, pinarkaraoglanedu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5343-0894

² Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, mmutlu@gantep.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9757-6708

operations of institutions such as the Turkish Red Crescent, AFAD (Disaster and Emergency Management Authority), UMKE (National Medical Rescue Team), and TİKA (Turkish Cooperation and Coordination Agency), as well as their roles in creating global impact. In this context, the paper discusses how Türkiye's humanitarian aid capacity has expanded and the international implications of this development. The findings indicate that Türkiye has assumed a leading role in global humanitarian aid, particularly since the 2000s, responding swiftly and effectively to crises worldwide. As of 2023, despite the major earthquakes on February 6, Türkiye maintained its leadership in international aid, demonstrating the increasing strength of its humanitarian aid capacity on a global scale. Türkiye's humanitarian aid policies also reinforce its global influence as a key component of Turkish diplomacy and soft power strategy.

Keywords: Disaster Management, Humanitarian Aid, Turkish Red Crescent, AFAD

JEL Codes: F35, O19, H84

1. GİRİŞ

İnsani yardım lojistiği, doğal afetler, çatışmalar ve krizlerde ihtiyaç sahiplerine hızlı, etkili ve sürdürülebilir çözümler ulaştırmayı amaçlayan stratejik bir alandır. Bu alan yalnızca yardımların zamanında ulaştırılmasını değil, aynı zamanda afet sonrası yeniden yapılanma süreçlerine katkı sağlayarak toplumların direncini artırmayı hedefler. Türkiye, jeopolitik konumu, insani yardım tecrübesi ve izlediği yumuşak güç politikasıyla bölgesel krizlere müdahalede öne çıkan bir aktördür. Kriz bölgelerine coğrafi yakınlık Türkiye'ye avantaj sağlasa da başarı yalnızca mesafe ile açıklanamaz. Lojistik altyapı, kaynak yönetimi ve uluslararası iş birliği bu kapasitenin temel unsurlarıdır. Türk Kızılayı, AFAD, UMKE ve TİKA gibi kurumların koordineli çalışmaları, Türkiye'nin hem bölgesel hem de küresel ölçekte etkili bir insani yardım sistemi geliştirmesini sağlamıştır.

2000'li yıllardan itibaren Türkiye, “kimseyi geride bırakmama” ilkesi doğrultusunda insani yardım ve kalkınma iş birliklerine özel önem vermiştir. COVID-19 salgını, Suriye iç savaşı ve Filistin krizleri gibi olaylarda sergilediği hızlı ve kapsamlı müdahaleler, Türkiye'nin küresel ölçekteki etkinliğini güçlendirmiştir. Türkiye, yalnızca kriz anlarında değil, uzun vadeli kalkınma ve yeniden yapılanma süreçlerinde de aktif rol üstlenmiş; barınma, sağlık ve eğitim desteğiyle Suriyeli geçici koruma statüsündeki bireylere yönelik kapsamlı yardımlar sağlamıştır. Bunun yanında, Rusya-Ukrayna savaşında Tahıl Koridoru Anlaşması'na aracılık ederek küresel gıda güvenliğine katkıda bulunması, Türkiye'nin diplomatik gücünü insani yardım misyonuyla birleştirdiğini göstermektedir. Bu yönüyle insani yardım, Türkiye'nin yumuşak güç stratejisinin temel bileşenlerinden biri haline gelmiştir. Yumuşak güç, bir ülkenin zorlama yerine değerleri, kültürü ve politikaları aracılığıyla etkide bulunma kapasitesini ifade eder (Nye, 2004). Türkiye'nin insani yardımları da bu çerçevede, uluslararası imajını güçlendiren bir dış politika aracına dönüşmüştür. Tarihsel olarak güçlü bir yardımlaşma geleneğine sahip Türkiye, Osmanlı'dan miras aldığı bu anlayışı kurumsal düzeyde sürdürmektedir. 1980'lerden itibaren gelişen insani yardım faaliyetleri, özellikle 2000'li yıllarda küresel ölçekte yaygınlaşmıştır. Türkiye, Birleşmiş Milletler ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak 2021'de dünyanın en fazla insani yardım yapan ikinci ülkesi olmuştur (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2024).

Bu çalışma, Türkiye'nin insani yardım lojistiğindeki liderliğini, kriz yönetimi stratejilerini ve ulusal–uluslararası iş birliklerini güncel veriler ışığında analiz etmektedir. Ayrıca 2023 yılına ait örnek olaylar üzerinden Türkiye'nin küresel krizlere yanıt kapasitesi ve yumuşak güç politikalarına katkısı değerlendirilmektedir. Böylece, Türkiye örneği üzerinden insani yardım lojistiğinin sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda nasıl stratejik bir araç olarak kullanılabileceğine dair bulgular sunulmaktadır. Araştırma, 2000-2024 yılları arasında

yayımlanmış 550 akademik kaynak üzerinden kapsamlı bir literatür taraması; Türk Kızılayı, AFAD, UMKE ve TİKA'nın 2023 yılına ait 12 kurumsal faaliyet raporu doküman analizi ve Gazze, Suriye, Ukrayna ile Sudan'daki 2023 insani yardım girişimlerinin karşılaştırmalı vaka incelemesini içermektedir. Çalışma, insani yardım lojistiği, dış politika ve uluslararası iş birliği alanlarında literatüre özgün katkılar sağlamaktadır.

Bu çalışma, giriş, beş ana bölüm ve sonuç kısmından oluşmaktadır. İkinci bölümde kavramsal çerçeve ele alınmış; insani yardımın tarihçesi, insani yardım ve yumuşak güç kavramları detaylı şekilde açıklanmıştır. Üçüncü bölümde literatür taraması yapılarak, benzer alanda önceki çalışmalar incelenmiş ve bu çalışmanın özgün yönleri ortaya konulmuştur. Dördüncü bölümde ise vaka analizi ve doküman incelemesi yoluyla, Türkiye'nin 2023 yılında yürüttüğü insani yardım faaliyetleri, kurum bazında kapsamlı biçimde sunulmuştur. Beşinci ve son bölümde ise uluslararası iş birlikleri ve bu iş birliklerinin diplomatik yansımaları değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında, Türkiye'nin insani yardım kapasitesi ve stratejilerinin genel bir değerlendirmesi yapılacak; elde edilen bulgular ışığında, insani yardımın dış politika ve yumuşak güç bağlamındaki önemi vurgulanacak; ayrıca mevcut uygulamaların geliştirilmesine yönelik öneriler sunulacaktır.

2. İNSANİ YARDIM, TÜRKİYE'DE İNSANİ YARDIMIN TARİHÇESİ ve YUMUŞAK GÜÇ KAVRAMI

İnsani yardım, doğal afetler, savaşlar veya krizler sonucunda zor durumda kalan bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamayı ve yaşam koşullarını iyileştirmeyi hedefleyen, vicdani bir sorumluluğa dayalı bir faaliyettir. İnsanlar, farklı dönemlerde savaş, afet veya ekonomik sıkıntılar gibi çeşitli nedenlerle yardıma muhtaç hale gelebilir ve bu durumda insani yardımın sağladığı desteğe ihtiyaç duyabilirler. Bu tür yardımlar, herhangi bir ayırım gözetmeksizin ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmayı amaçlar (Kızılay, 2021). İnsani yardımın öncelikli hedefi, insanların yaşadığı zorlukları azaltmak, temel gereksinimlerini karşılayarak acılarını hafifletmektir (Akçacı ve Karaoğlu, 2025). Ancak bu süreç, yalnızca yardımı ulaştırmakla sınırlı olmayıp, aynı zamanda karmaşık operasyonel süreçleri ve farklı paydaşların koordinasyonunu da içermektedir. Yerel yönetimler, özel sektör temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve yardım alıcıları bu süreçte önemli roller üstlenmektedir (Öztürkel, 2021). İnsani yardım çalışmaları genellikle afet öncesi hazırlık, afet sırasında hızlı müdahale ve afet sonrası iyileştirme aşamalarından oluşan üç temel evre halinde yürütülmektedir.

Afet Öncesi Hazırlık: Bu süreçte, afet tehlikelerinin analiz edilmesi, olası senaryoların planlanması, yardım malzemelerinin stratejik olarak depolanması, lojistik süreçlerin organize edilmesi ve topluluklara yönelik eğitim programlarının uygulanması gibi çalışmalar yürütülmektedir. Afet öncesinde yapılan hazırlıklar, afet meydana geldiğinde hızlı ve etkili bir müdahalenin sağlanabilmesi açısından hayati bir rol oynamaktadır (Önsüz ve Atalay, 2015).

Afet Anı Müdahale: Afet sırasında, arama kurtarma ekiplerinin görevlendirilmesi, acil tıbbi destek sağlanması, barınma, gıda, temiz su ve sağlık hizmetlerinin ulaştırılması gibi çalışmalar yürütülmektedir. Ayrıca, afetzedelerin tahliye edilmesi ve güvenliklerinin sağlanması bu süreçte temel öncelikler arasındadır. Afet anında gerçekleştirilen müdahaleler, insan hayatını koruma ve yaşanan zorlukları en aza indirme açısından kritik bir öneme sahiptir (Korkut, 2019).

Afet Sonrası İyileştirme: Afet sonrasında, zarar gören toplulukların yaşam standartlarını yeniden inşa etmek ve gelecekteki afetlere karşı dayanıklılığı artırmak temel hedefler arasındadır. Bu dönemde, yerel ekonominin canlandırılması, altyapının onarımı ve

geliştirilmesi, aynı zamanda sosyal destek mekanizmalarının oluşturulması gibi çalışmalar öncelik kazanmaktadır. Amaç, toplulukların yaşamlarını mümkün olan en kısa sürede normale döndürmek ve daha güvenli bir çevre oluşturmaktır. İyileştirme süreci, afetten etkilenen insanların temel ihtiyaçlarını karşılamayı ve daha sağlam bir sosyal yapı oluşturmaya hedeflemektedir. Afetin boyutuna bağlı olarak bu çalışmalar yıllar sürebilmekte ve uzun vadeli çözümler için çeşitli adımlar atılmaktadır (Gökçe ve Tetik, 2012).

İnsani yardım faaliyetlerinin temelini, insanlık, tarafsızlık, bağımsızlık ve taraf tutmama gibi dört temel ilke oluşturmaktadır. Bu ilkeler, uluslararası insani hukuk çerçevesinde şekillendirilmiş ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 46/182 sayılı kararıyla (1991) kabul edilmiştir. Aynı zamanda bu ilkeler, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi ile Sivil Toplum Kuruluşlarının Afet Yardımı ile İlgili Davranış Kuralları ve Temel İnsani Standartlar (Core Humanitarian Standard) gibi küresel etik çerçevelere entegre edilerek daha da güçlendirilmiştir (ICRC, 1994; CHS Alliance, 2014; UN OCHA, 2023).

- **İnsanlık (Humanity):** Nerede olursa olsun, insanların yaşadığı acılar hafifletilmeli, hayat ve sağlık korunmalı, insan onuruna saygı gösterilmelidir.
- **Tarafsızlık (Impartiality):** Yardımlar, yalnızca ihtiyaç temelinde, milliyet, etnik köken, din, cinsiyet veya siyasi görüş gibi unsurlar gözetilmeksizin yapılmalıdır.
- **Taraf tutmama (Neutrality):** Yardım kuruluşları çatışmalarda taraf olmamalı; siyasi, dini veya ideolojik tartışmalara katılmamalıdır.
- **Bağımsızlık (Independence):** Yardım kuruluşları, yalnızca insani ilkelere dayanarak hareket etmeli, dış baskılardan bağımsız kalmalıdır.
- **Ayrımcılık Yapmama:** Tüm yardımlar evrensel insani değerler çerçevesinde, herhangi bir ayrımcılık gözetmeden yapılmalıdır.
- **Gönüllü Hizmet:** İnsani yardım, gönüllülük esasına dayalı olarak sunulmalı, siyasi ya da ekonomik çıkar amaçlamamalıdır.
- **Hesap Verebilirlik (Accountability):** Kuruluşlar, yardım sağladıkları kişilere ve fon sağlayıcılara karşı şeffaf olmalı, kaynak kullanımında etkinlik ve açıklık sağlamalıdır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında genç bürokratlar, devletin toplumsal hayata müdahale etmesini sağlarken, sosyal ve ekonomik elitlerin gücünü sınırlayarak, otoriteyi devlet elatine devreden eski babaerkil geleneği devam ettirmişlerdir (Genel, 2015). Türkiye toplumunda yardımlaşma ve dayanışma kültürü derin bir geçmişe sahiptir. Bu anlayış, tarih boyunca afetler ve krizler karşısında güçlü bir toplumsal dayanışma ağı kurmuş ve insani yardım faaliyetlerinin temelini atmıştır (Yılmaz ve Gülüm, 2024). 1868 yılında Osmanlı İmparatorluğu döneminde kurulan Türk Kızılay Derneği, Türkiye'de ve dünya genelinde insani yardımın öncülerindendir. Kızılay, afet müdahalesi, sağlık hizmetleri, kan bağıışı, sosyal yardımlar ve uluslararası insani yardım operasyonları gibi birçok alanda faaliyet göstermektedir (Türk Kızılay, 2014). Türkiye'de insani yardım faaliyetleri, zamanla daha kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. AFAD, TİKA gibi devlet kurumları ve birçok sivil toplum kuruluşu, insani yardım alanında önemli görevler üstlenmektedir. Bu kuruluşlar, afet müdahalesi, kalkınma yardımları, eğitim, sağlık ve benzeri alanlarda faaliyet göstermektedir (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022).

Osmanlı Dönemi: Kızılay ve İlk Yardım Çabaları

Osmanlı İmparatorluğu, insani yardım konusunda önemli bir mirasa sahiptir. 1868 yılında kurulan Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti, dünyadaki ilk Müslüman yardım kuruluşlarından birisi olmuştur. Bu kurum, savaşlarda yaralanan askerlerin tedavi edilmesi, halk sağlığının korunması ve doğal afetlere müdahale gibi kritik alanlarda etkin bir şekilde faaliyet göstermiştir. Osmanlı Kızılayı, özellikle Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı sırasında

önemli insani yardım operasyonları gerçekleştirmiştir. Ayrıca, yerel halkın sağlık ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla da çeşitli yardım çalışmaları yürütülmüştür (Türk Kızılay, 2024)

Cumhuriyet Dönemi: Kızılay'ın Gelişimi ve Uluslararası Yardımlar

Cumhuriyetin ilanından sonra Türk Kızılayı, Osmanlı'dan devraldığı yardım anlayışını devam ettirmiş ve organizasyon yapısını geliştirerek yalnızca Türkiye'deki afetlere müdahale etmekle kalmamış, aynı zamanda uluslararası yardım faaliyetlerinde de yer almaya başlamıştır. 1963 yılında Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'ne üye olan Türk Kızılayı, bu üyelik sayesinde küresel insani yardım çalışmalarında daha etkili bir rol oynamaya başlamıştır. 1980'ler ve 1990'larda, özellikle Orta Doğu ve Afrika'daki krizlere müdahale etmiş ve bu bölgelere insani yardım göndermiştir (Türk Kızılay, 2024)

TİKA (Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı)

TİKA 1992 yılında kurulduğundan itibaren Türkiye'nin kalkınma yardımları faaliyetlerinin ana yürütücüsü ve koordine edeni olmuştur. 2023 yılı itibarıyla TİKA, 61 ülkedeki 63 Program Koordinasyon Ofisi aracılığıyla 170'ten fazla ülkede 30.000'den fazla proje ve faaliyet gerçekleştirmiştir (TİKA, 2024).

UMKE (Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri)

Türkiye'deki medikal acil yardım kapasitesini artırmak için 2003 yılında kurulan UMKE, sağlık alanında hızlı müdahale sağlayan bir ekip olarak, afet ve acil durumlarda medikal yardım hizmetleri sunmaktadır. UMKE, Türkiye'deki büyük afetler ve krizlerde sağlık hizmeti sunma konusunda önemli bir rol üstlenmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2024).

AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı)

2009 yılında kurulan AFAD, Türkiye'nin afet yönetiminde önemli bir kurum olmuştur. AFAD, sadece afetlere müdahale etmekle kalmayıp, aynı zamanda afet öncesi hazırlık ve afet sonrası rehabilitasyon çalışmaları da yürütmektedir. AFAD, yerel ve uluslararası yardımları koordine eder ve insani krizlerle ilgili yardım çalışmalarında önemli bir rol üstlenir. Türkiye'nin büyük depremleri ve diğer doğal afetleri sonrasında AFAD'ın organizasyonları, hayati bir öneme sahiptir (AFAD, 2024).

Türkiye'nin insani yardım geçmişi, Osmanlı İmparatorluğu'nun sağlık ve yardım çabalarından, Cumhuriyet dönemi devlet yapılarının organize ettiği modern yardımlara kadar geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Bu gelenek, Türkiye'yi hem ulusal hem de uluslararası yardım operasyonlarında önemli bir aktör yapmaktadır (Tetik ve Korkmaz, 2022). Bu kapsamda, Türkiye'nin insani yardım faaliyetleri, yalnızca maddi destek sağlamakla kalmayıp aynı zamanda yumuşak güç araçlarından biri olarak da değerlendirilmektedir.

Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye

Yumuşak güç kavramı, 1990 yılında Nye'in "Liderliğe Mecbur: Amerikan Gücünün Değişen Doğası" adlı çalışmasıyla uluslararası ilişkiler literatürüne girmiştir. Ancak, bu kavramın temelindeki fikirler yeni değildir; Carr, 1939 yılında yayımlanan "20 Yılın Krizi 1919-1939" adlı eserinde, fikirler üzerindeki gücün askeri ve ekonomik güç kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. Melissen'in belirttiği gibi, Nye'in yumuşak güç terimini geliştirmesi, Carr'ın eski argümanlarını modern terminolojiye taşımak anlamına gelir ve yumuşak gücün dış politika için stratejik önemini ilk kavrayanın Carr olduğunu gösterir (Yapıcı, 2015).

Yumuşak güç, bir ülkenin dış politika hedeflerine ulaşmak için zorlama ya da tehdit yerine ikna, cazibe ve gönüllü iş birliği gibi araçları kullanarak diğer ülkeleri etkileme

kapasitesidir. Bu güç türü; kültürel etkinlikler, değerler, idealler ve dış politikadaki tutarlılık gibi unsurlar aracılığıyla diğer ülkelerin davranışlarını yönlendirmeyi amaçlamaktadır (Turan ve Karafil, 2017) Yumuşak güç, devletlerin güvenlik ve çıkarlarını sağlamak için askeri ve ekonomik güce kıyasla daha dolaylı, zaman isteyen ancak uzun vadede daha kalıcı etkiler yaratan bir güç biçimidir. Kültür, tarih, değerler, dış politika, kurumlar, bilim, sanat gibi alanlar yumuşak gücün temel kaynaklarıdır. Bu gücün etkili şekilde kullanılabilmesi; küresel değerlerin yayılması, tanınmış kişilikler aracılığıyla mesaj iletilmesi ve çekici söylemler geliştirilmesi gibi stratejilerle mümkündür.

Her ülke, kendi özgün kaynaklarına dayanarak farklı yumuşak güç politikaları geliştirir. Türkiye'nin yumuşak güç potansiyeli, çeşitli tarihsel, kültürel ve coğrafi unsurlardan beslenmektedir. Osmanlı mirasından gelen tarihî ve kültürel bağlar, özellikle Balkanlar, Orta Asya ve Ortadoğu ile ilişkilerde önemli bir zemin oluşturmaktadır. Asya ile Avrupa arasında yer alan jeopolitik konumu, Türkiye'ye farklı bölge ve aktörlerle iletişim kurma avantajı sağlamaktadır. Seküler ve demokratik yapısıyla Müslüman dünyada farklı bir model olarak öne çıkan Türkiye, dış politikasında barışçıl söylemler kullanmakta ve arabuluculuk gibi diplomatik roller üstlenmeye çalışmaktadır. Ekonomik açıdan ise son yıllarda artan dış ticaret hacmi ve bölgesel iş birlikleri, ülkenin bölgesel etkisini desteklemektedir. Ayrıca, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü ve Kızılay gibi kurumlar aracılığıyla eğitim, kültür ve insani yardım alanlarında yürütülen faaliyetler, Türkiye'nin uluslararası alandaki görünürlüğünü ve etkisini artıran önemli araçlardır. Tüm bu unsurlar, Türkiye'nin bölgesel ölçekte yumuşak güç kaynaklarını çeşitlendirmesine katkı sağlamaktadır (Çavuş, 2012).

3. LİTERATÜR TARAMASI

Önceki araştırmaların bulguları ve analizleri temel alınarak bir konunun sistematik biçimde ele alınması ve mantıksal bir bütünlük içinde yapılandırılması, ilgili alanda bilgi üretimini ve ilerlemeyi kolaylaştırmaktadır. Literatür taraması bu açıdan, yalnızca mevcut bilgi birikiminin değerlendirilmesini sağlamakla kalmaz; aynı zamanda araştırma konusunun kavramsal ve yöntemsel çerçevesinin şekillendirilmesine de katkı sunmaktadır. Her akademik araştırma, mevcut bilgilerin üzerine yeni çıkarımlar inşa etme ve bu bilgileri ele alınan problemle ilişkilendirme süreciyle değer kazanmaktadır (Yıldız, 2022). Literatür taramasının kapsamı, yürütülen çalışmanın niteliğine ve amacına bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Örneğin, mevcut durumu analiz etmeye yönelik bir derleme makalesinde, konuya ilişkin çok sayıda yayının sistematik biçimde incelenmesi ve değerlendirilmesi beklenmektedir. Buna karşılık, özgün bulguların sunulduğu bir araştırma makalesinde ya da bir araştırma projesine yönelik hazırlanan öneri metninde, daha sınırlı sayıda ve doğrudan ilgili kaynakların kullanılması yeterli olabilmektedir (Koroğlu, 2015).

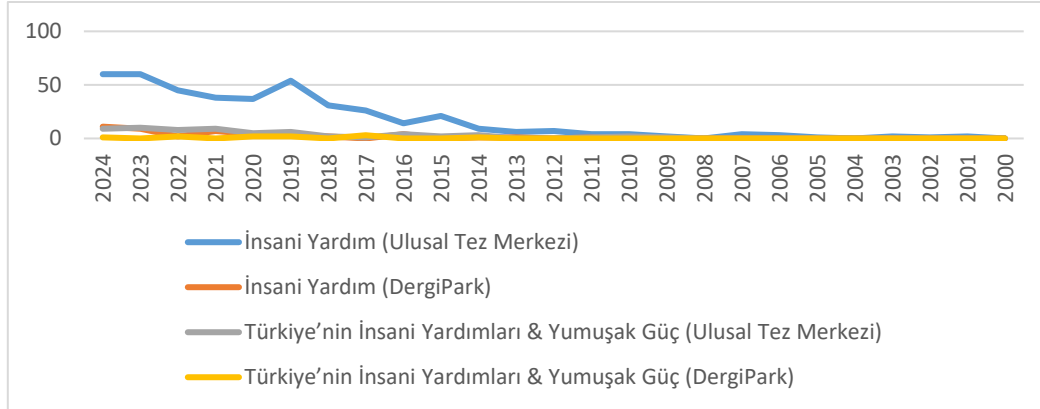
Bu çalışmada, Türkiye'nin uluslararası insani yardım alanındaki rolünü daha iyi kavrayabilmek amacıyla sınırlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Tarama sürecinde, sadece Türkiye merkezli güncel akademik çalışmalara odaklanmak ve konuyla doğrudan ilişkili yayınlara ulaşabilmek için Ulusal Tez Merkezi ile DergiPark gibi açık erişimli platformlar tercih edilmiştir. İlk aşamada, “insani yardım” anahtar kelimesiyle yapılan genel tarama sonucunda 476 yayın elde edilmiştir. Daha sonra, bu yayınlar arasından “Türkiye'nin insani yardımları” ve “yumuşak güç” kavramları özelinde yapılan inceleme ile 74 adet ilgili yayına ulaşılmıştır. Böylelikle, çalışmanın konusu ile doğrudan bağlantılı literatür belirlenmiş, söz konusu yayınlar üzerinden benzerlikler ve farklılaşmalar analiz edilerek araştırmanın literatüre katkısı ortaya konmuştur. Literatür taramasının sonuçları Grafik 1’de sunulmuş ve çalışma ile benzerlik gösteren yayınlar özetlenmiştir.

Bu çalışmada, Türkiye'nin uluslararası insani yardım alanındaki rolünü daha iyi kavrayabilmek amacıyla aşağıda yazılı aşama ve kısıtları içeren bir literatür taraması gerçekleştirildi.

1. Aşamada, veri tabanı belirlendi. Türkçe literatüre en fazla yoğunlukta ulaşabileceğimiz veri tabanları olarak Ulusal Tez Merkezi ve DergiPark açık erişimli platformlar kullanıldı.
2. Aşamada, dil tercihi yapıldı. Çalışmanın amacı ve odağına uygun olması nedeniyle sadece Türkçe dilinde yazılmış çalışmaların listelenmesi istendi.
3. Aşamada yıl tercihi belirlendi ve 2020-2024 yılları ile sınırlandırıldı. Bu çerçevede son yirmi beş yıl araştırma konusu ve kavramları açısından incelenmesi uygun bulundu.
4. Aşamada, anahtar kelimeler belirlendi. İki aşamalı bir tarama yapıldı. İlk aşamada, “insani yardım” anahtar kelimesiyle genel tarama yapıldı ve 476 yayın elde edildi. İkinci aşamada, bu yayınlar arasından “Türkiye'nin insani yardımları” ve “yumuşak güç” anahtar kelimeleri ile sınırlama yapıldı ve 74 adet çalışmaya ulaşıldı.

Böylelikle, çalışmanın konusu ile doğrudan bağlantılı literatür belirlenmiş, söz konusu yayınlar üzerinden benzerlikler ve farklılaşmalar analiz edilerek araştırmanın literatüre katkısının açığa çıkarılması hedeflenmiştir. Literatür taramasının yıllar itibarıyla yayın sayısı frekansları Grafik 1’de yer almaktadır.

Grafik 1: İnsani Yardım ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Yaklaşımlarına Yönelik Akademik Yayın Sayıları (2000–2024) (Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur).

2000–2024 yılları arasındaki inceleme sonuçları, insani yardım konusuna yönelik akademik ilgide son yıllarda belirgin bir artış olduğunu göstermektedir. Özellikle 2023 ve 2024 yıllarında hem “insani yardım” hem de “yumuşak güç” temalı çalışmaların sayısı yükselmiştir. Ancak, “yumuşak güç” odağındaki yayınların hâlâ sınırlı olması bu alanda araştırma boşluğu bulunduğunu ortaya koymaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalar, insani yardım faaliyetlerinin uzun vadeli kültürel ve diplomatik etkilerini ortaya koymaya katkı sağlayacaktır.

2000’li yıllardan itibaren yapılan araştırmalar, Türkiye’nin insani yardımları ve yumuşak güç politikalarını uluslararası ilişkiler bağlamında giderek artan bir akademik ilgiyle ele aldığını göstermektedir. Köseoğlu ve Çevikel (2014), Türkiye’nin Suriye iç savaşı sonrasında insani yardımları dış politika aracı olarak kullandığını; Ekşi (2017) ise Türkiye’nin Balkanlar’da TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlarla kültürel diplomasiye ağırlık vererek bölgesel etkisini artırdığını belirtmiştir. Işık (2019), Türkiye’nin 2003–2011 arasında ekonomik ve siyasi başarılarıyla Ortadoğu’da çekim merkezi haline geldiğini, ancak Arap Baharı sonrası bu etkinin zayıfladığını ifade etmiştir. Kadıoğlu ve Tutar (2019) çalışmalarında, Türkiye’nin Afrika’daki sağlık ve eğitim yardımlarını yumuşak güç unsuru olarak

değerlendirmiştir. Alrantisi (2020), Türkiye'nin bölgesel krizlerde hem sert hem yumuşak güç araçlarını birlikte kullandığını; Karacasulu ve Karakır (2022) ise insani diplomasi yoluyla Türkiye'nin uluslararası imaj ve güvenilirliğini güçlendirdiğini vurgulamıştır. Beşgül (2024) de TİKA'nın eğitim, sağlık ve altyapı projeleriyle Türkiye'nin insani diplomasi ve yumuşak güç kapasitesini pekiştirdiğini ortaya koymuştur.

Genel olarak, literatür Türkiye'nin insani yardımlarıyla küresel alanda etkisini artırdığını göstermektedir. Ancak mevcut çalışmaların çoğu belirli bölgeler veya kurumlarla sınırlı kalmış; yardımların sürdürülebilirliği, maliyeti ve uzun vadeli dış politika etkileri yeterince incelenmemiştir. Bu nedenle Türkiye'nin insani yardım stratejilerini yumuşak güç teorisi çerçevesinde sistematik biçimde analiz eden araştırmalara hâlâ ihtiyaç bulunmaktadır.

4. 2023 TÜRKİYE İNSANİ YARDIM GİRİŞİMLERİ: KRİZLERE YANIT VE KÜRESEL KATKI

Türkiye'nin 2023 yılı insani yardım girişimleri, birçok farklı coğrafyada yürütülen çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır. Bu çalışmada, Gazze, Suriye, Ukrayna ve Sudan gibi kriz bölgeleri örnek alınarak karşılaştırmalı bir vaka incelemesi gerçekleştirilmiştir. Her bir vakada yardım türleri, sağlanan yardım miktarları, hedef gruplar ve kullanılan lojistik kapasiteler analiz edilerek, Türkiye'nin kriz bazlı müdahale yaklaşımları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmuştur. Karşılaştırmalı vaka analizine yalnızca Avrupa Birliği tarafından sağlanan insani yardımlar dahil edilmiş, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası insani yardım aktörlerinin verileri kapsam dışı bırakılmıştır. Bu tercih, çalışmanın kapsamını daraltarak odaklanabilirliğini artırmak ve AB ile Türkiye arasındaki insani yardım yaklaşımlarını doğrudan kıyaslamaya imkân tanımak amacıyla yapılmıştır. Karşılaştırmalı vaka analizine ilişkin bulgular Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1: Ülkelere Göre Türkiye ve AB İnsani Yardım Destekleri

Ülke/Bölge	Türkiye'nin Yardımları	Uluslararası Yardımlar (Toplam)	AB Yardımları
Gazze	40 bin ton yardım, gıda, sağlık, barınma (500 aile/gün)	≈ 1,2 milyar USD	125 milyon EUR
Suriye	1.874.186 kişi, un, ekmek, sağlık, eğitim, barınma	≈ 6,4 milyar USD	900 milyon EUR
Ukrayna	140.221 kişiye sağlık, sıcak yemek, psikososyal destek	≈ 12 milyar USD (askeri dışı insani yardım)	1,8 milyar EUR
Sudan	1.000 çadır, 149.868 poliklinik hizmeti	≈ 2,6 milyar USD (ihtiyaç duyulan) / 1,2 milyar USD	71 milyon EUR

Kaynak: Türk Kızılay'ı, AFAD, TİKA, UMKE, ECHO, Logistics Cluster, IFRC ve OCHA'nın 2023 Yılına Ait Faaliyet Raporlarından Alınan Veriler Doğrultusunda yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tabloya göre Türkiye ve Avrupa Birliği'nin insani yardım yaklaşımları farklı olsa da birbirini tamamlar niteliktedir. Türkiye, Gazze, Suriye, Ukrayna ve Sudan gibi kriz bölgelerinde doğrudan saha operasyonları ve aynı yardımlar yürütürken; AB daha çok mali destek sağlayarak yardımları uluslararası kuruluşlar üzerinden gerçekleştirmektedir. Türkiye'nin doğrudan müdahale kapasitesi, AB'nin finansal gücüyle birleştiğinde insani yardımın etkinliği artmakta ve iki aktör arasındaki iş birliği sürdürülebilir çözümler geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Türkiye'nin 2023 yılı insani yardım faaliyetleri, Gazze, Suriye, Ukrayna ve Sudan gibi farklı kriz bölgelerine yönelik esnek ve ihtiyaç odaklı müdahaleleriyle öne çıkmıştır. Yardım

stratejileri, krizlerin niteliğine göre çeşitlenmiş; örneğin Gazze’de temel ihtiyaçlar, Suriye’de barınma ve uzun vadeli destekler, Ukrayna’da psikososyal ve nakit yardımları, Sudan’da ise sağlık ve barınma ön plana çıkmıştır. AFAD, TİKA ve Türk Kızılayı gibi kurumların koordinasyonu, yardımın etkinliğini artırmış; Türkiye, sadece acil müdahale değil, aynı zamanda uzun vadeli iyileşme ve direnç oluşturmayı da hedeflemiştir. Bu yaklaşım, Türkiye’nin küresel insani yardımda etkili bir aktör olma kararlılığını göstermektedir. Türkiye’nin dış yardım faaliyetleri 2000’li yıllardan itibaren hızla artmış, özellikle 2011-2012 döneminde büyük bir ivme kazanmıştır. 2013’te Türkiye, ABD ve İngiltere’den sonra en çok insani yardım yapan üçüncü ülke olmuştur. 2014’ten itibaren dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke haline gelen Türkiye hem finansal yardım hem de koruma politikalarıyla öne çıkmıştır. 2018’de 8,14 milyar dolarla dünyada en fazla yardım yapan ülke olmuş, milli gelire oranla da "en cömert ülke" ilan edilmiştir. 2020-2023 döneminde yardım tutarı 5-8 milyar dolar arasında değişmiş, GSYH’ye oranı ise %0,62 ile %0,98 arasında gerçekleşmiştir. 2023’te 6,8 milyar dolarlık resmi kalkınma yardımıyla Türkiye, kriz bölgelerine müdahalede güçlü aktör konumunu sürdürmüştür. 2024 tahminleri yardımların 7,4 milyar dolara ulaşacağına işaret etmektedir. Bu veriler, Türkiye’nin insani diplomasi yaklaşımının sürdüğünü göstermektedir.

Tablo 2: Türkiye Resmi Kalkınma Yardımları

Yıl	İnsani Yardım / Resmî	GSYİH	Dünya Sıralaması ve Diğer Bilgiler
2012	~1 milyar	~%0,13	En hızlı Resmi Kalkınma Yardımı artışı (% +98).
2013	~1,6 milyar	~%0,21	3. en büyük insani yardım sağlayıcısı.
2015	3,2 milyar	0,37%	2. büyük sağlayıcı; dünya yardımlarından %11’lik
2018	8,14 milyar	%~0,79	Dünyanın en büyük yardım sağlayıcısı; “en cömert” ikinci ülke
2020	8,04 milyar	0,98%	“En cömert ülke”
2021	5,59 milyar	0,86%	“En cömert ülke”, ABD’nin ardından 2. sırada
2022	~6,5 milyar	0,79%	Resmi Kalkınma Yardımı seviyesinin önceki yılın üzerine çıktığı dönem
2023	~6,8 milyar	0,62%	Brüt ikili Resmi Kalkınma Yardımı: 6,8 milyar; GSYH’ye oranı %0,62

Kaynak: OECD

2023 yılı, Türkiye için son derece zorlu bir yıl olmuştur. 6 Şubat’ta Kahramanmaraş’ta meydana gelen 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki depremler, ülke tarihinin en büyük felaketleri arasında yer almaktadır. Bu afetlerde 50.783 kişi hayatını kaybetmiş, 107.204 kişi yaralanmış ve 301.000 bina hasar görmüştür. Ekonomik kayıp yaklaşık 148,8 milyar dolar olup, bu tutar Türkiye’nin gayrisafi yurt içi hasılasının yaklaşık %9’una denk gelmektedir (Uçar ve Diğerleri, 2024). Buna rağmen Türkiye, 2023 yılında uluslararası insani yardım alanındaki liderliğini sürdürmüştür; Suriye, Ukrayna, Sudan, Fas, Libya ve Gazze gibi ülkelerde önemli yardım faaliyetleri yürütmüştür.

Araştırmada, Türk Kızılayı, AFAD, TİKA ve UMKE’nin 2023 yılı faaliyet raporları incelenmiş; elde edilen veriler doküman analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan bu yaklaşım, mevcut verilerden anlam çıkararak kavramsal bir çerçeve oluşturmayı ve bulgulara ulaşmayı amaçlar. Ayrıca sosyal, kültürel ve tarihsel olayların zaman içerisindeki değişimini analiz etmede etkili bir yöntem olarak öne çıkar.

Aşağıda, bu dört kurumun 2023 yılı faaliyetlerinden elde edilen bulgular sunulmuştur.

Türk Kızılay'ı 2023 Yılı Sınır Ötesi Yürüttüğü Faaliyetler

2023 yılı boyunca Türk Kızılayı, birçok ülkede sağlık ve eğitim destekleri sunmuştur. Bu yıl içinde, Afganistan, Bangladeş, Bosna-Hersek, Filistin, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Pakistan ve Libya'da sağlık yardım faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan faaliyetler arasında ilk yardım hizmetleri ve tekerlekli sandalye dağıtımı yer almakta olup, toplamda 294.808 kişiye ulaşılmıştır. Ayrıca, Türk Kızılayı 2023 yılında, Afganistan, Bangladeş, Bosna-Hersek, Irak, Pakistan, Somali ve Yemen'deki öğrencilere eğitim desteği sağlamıştır. Okullara yönelik yapılan yardım ve öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması çalışmalarından 7.148 kişi faydalanmıştır (Türk Kızılay, 2024). Türk Kızılayı tarafından dünya genelinde 2023 yılında yürütülen sağlık, eğitim ve çeşitli insani yardım faaliyetlerine ilişkin özet Tablo 3 'te verilmiştir.

Tablo 3: Türk Kızılay'ı 2023 Uluslararası Yardım Faaliyetleri

Faaliyet Alanı	Ülke/Bölge	Detaylar	Ulaşılan Kişi Sayısı
Sağlık	Afganistan, Bangladeş, Bosna-Hersek, Filistin, KKTC, Pakistan, Libya	İlk yardım hizmetleri, tekerlekli sandalye dağıtımı	294.808
Eğitim	Afganistan, Bangladeş, Bosna-Hersek, Irak, Pakistan, Somali, Yemen	Okullara yardım, öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması	7.148
Güçlendirme	Yurt dışı	Güçlendirme projesi kapsamında destek	219.685
Sosyal Yardım	35 ülke	Çeşitli sosyal yardım faaliyetleri	
Yoksulluk ve Açlıkla Mücadele	-	Genel yoksulluk ve açlıkla mücadele	6.471.318
Barınma ve Gıda Dışı Yardım	-	Barınma ve gıda dışı yardım malzemeleri sağlanması	323.705
Gıda Desteği	-	Gıda yardımları	4.309.947
Su ve Sanitasyon Destekleri	-	Su, sanitasyon destekleri	507.301
Aşevi Hizmetleri	İki farklı aşevi (biri Gazze'de)	Aşevleri aracılığıyla öğün sağlanması	1.096.445
Ukrayna-Rusya Çatışması	Ukrayna, Rusya	Sağlık, psikososyal destek, koruma, nakit yardımları, kapasite geliştirme	22.861
Gazze İnsani Yardım	Gazze	Sıcak yemek, insani yardım malzemeleri (40 bin tondan fazla), acil sağlık malzemeleri, içme suyu (haftalık 127 ton), "Filistin'in Yaralarını Birlikte Saralım" kampanyası, Gazze'li hastaların Türkiye'de tedavisi	-

Kaynak: Kızılay, 2024

Kızılay 2023 yılı boyunca Türkiye'de bulunan göç mağdurlarına destek olmasının yanı sıra Suriye'de de insani yardım faaliyetlerinde bulunmuştur. (Türk Kızılay, 2024). Türk Kızılay'ı 2023 Türkiye ve Suriye yardım faaliyetleri özeti Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4: Türk Kızılay'ı 2023 Suriye Yardım Faaliyetleri

Faaliyet Alanı	Ulaşılan Kişi Sayısı / Miktar
Günlük Ekmek, Un, Gıda Kartı ve Protein Desteği	1.021.281 kişi
Ramazan Ayı Gıda ve Yemek Destekleri	104.965 kişi
Vekalet Kurban Bağışı Dağıtımı	17.500 ihtiyaç sahibi
Temiz Su Temini (Tanker, Su Kulesi, Kuyu)	–
Hijyen Kolisi Dağıtımı (Kamp ve Yetimhaneler)	244.415 kişi
Sağlık Taramaları ve Hizmetleri	101.264 kişi
Hastane Malzemesi (İlaç, Cihaz, Ambulans)	–
Eğitim Desteği (Tesis, Malzeme, Kırtasiye)	59.916 ihtiyaç sahibi
Isınma Malzemeleri ve Kış Kitleri	852.905 kişi

Kaynak: Kızılay, 2024

Türkiye, Suriye'ye yönelik yardımlarını sadece insani yardım ile sınırlı tutmamış, aynı zamanda Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekatları sonrasında teröristlerden temizlenen bölgelerde hayatın normale dönmesi amacıyla çeşitli projeler başlatmıştır. Bu projeler kapsamında, okullar ve hastaneler onarılmakta, altyapı çalışmaları yürütülmekte ve insani yardımlar sürdürülmektedir. Türk Kızılayı ve AFAD, gıda, barınma, sağlık ve eğitim gibi alanlarda bu yardımların öncüsü olarak önemli destekler sunmaktadır (Kızılay, 2021).

4.1. AFAD 2023 Yılı Sınır Ötesi Yürüttüğü Faaliyetler

AFAD, 2023 yılında Asya, Afrika, Avrupa ve Amerika'da çeşitli insani yardım faaliyetleri yürütmüştür. Bangladeş, Suriye ve Filistin gibi ülkelerde barınma, gıda ve sağlık desteği sağlanmış; Ukrayna'da savaş mağdurlarına, Afrika ülkelerinde ise doğal afet ve mülteci krizlerine yönelik yardımlar yapılmıştır. Yardımlar arasında barınak inşası, un sevkiyatı, sıcak yemek dağıtımı ve sağlık hizmetleri öne çıkmıştır. AFAD faaliyet raporuna göre, 2023 yılında 13 ülkeye yardım yapılmıştır (AFAD, 2024). Bu faaliyetlerin anakara üzerindeki dağılımları Tablo 5'te özetlenmiştir.

Tablo 5: AFAD Uluslararası İnsani Yardımları

Bölge	Ülke	AFAD'ın 2023 Faaliyet Özeti	Detaylı Faaliyetler
Asya	Bangladeş	Arakanlı mültecilere barınak ve sağlık desteği	4.252 barınak inşa edildi, 149.868 poliklinik hizmeti verildi
	Filistin	Abluka altındaki bölgeye insani yardım	7.965 ton yardım malzemesi, 26.000 ton un sevkiyatı
	Sri Lanka	Ekonomik krizle mücadelede destek	Nakdi yardım sağlandı
	Suriye	Barınma ve gıda güvenliğine yönelik kapsamlı yardım	111.424 briket ev yapıldı, 425.000 gıda kolisi gönderildi (2022-2023), yılda 110.000 ton un sevkiyatı devam
Avrupa	Bosna-Hersek	Sel felaketi sonrası arama kurtarma desteği	Sava Nehri'nde kayıpları arama çalışmaları yapıldı

	Sırbistan	Sel mağdurlarına yardım	Yardım ve geçim desteği sağlandı
	Ukrayna	Savaş mağdurlarına insani yardım	140.221 kişiye sıcak yemek, 150 tır yardım malzemesi gönderildi
Afrika	Çad	Sudanlı mültecilere acil yardım	1.000 aile çadırı ve gıda kolisi gönderildi
	Etiyopya	Sağlık altyapısına destek	Ayder Hastanesi'ne nakdi destek verildi
	Libya	Kasırğa sonrası acil müdahale	1.485 ton yardım malzemesi ulaştırıldı, 9.155 poliklinik hizmeti verildi
	Malavi	Doğal afet sonrası toparlanma desteği	Nakdi yardım sağlandı
	Somali	Sel felaketine müdahale	Sel mağdurlarına yardım ve geçim desteği sağlandı
Amerika	Meksika	Doğal afet sonrası toparlanma desteği	Nakdi yardım sağlandı

Kaynak: AFAD, 2024

4.2. TİKA 2023 Yılı Sınır Ötesi Yürüttüğü Faaliyetler

Türkiye, 2023 yılında Asya ve Afrika'da çeşitli ülkelerde eğitim, sağlık, sosyal destek ve altyapı alanlarında projeler gerçekleştirmiştir. Bu projeler arasında; otizmli çocuklara özel merkezler, mesleki eğitim atölyeleri, üniversitelere teknik destek, hastane inşaatları, kız çocuklarına bisiklet temini, okul tadilatları ve sağlık hizmetleri gibi çok çeşitli faaliyetler yer almıştır. Amaç; dezavantajlı grupları desteklemek, eğitimi ve sağlık altyapısını güçlendirmek olmuştur. TİKA faaliyet raporuna göre 2023 yılında gerçekleştirdiği bazı destek faaliyetleri Tablo 6'da verilmiştir (TİKA, 2024):

Tablo 6: TİKA 2023 Faaliyetleri

Ülke	Gerçekleştirilen Faaliyet	Kategori
Tacikistan	Otizmli ve engelli çocuklar için merkez altyapısının iyileştirilmesi, dikis atölyesi kurulması	Eğitim / Sosyal
Özbekistan	Cizzah'ta mesleki eğitim merkezi ve işitme engelliler için ayakkabıcılık atölyesi kurulması	Eğitim / İstihdam
Afganistan	Herat Görme Engelliler Lisesi'nin altyapısının güçlendirilmesi	Eğitim
Kırgızistan	Cezeri-Lab teknoloji atölyesi kurulması, 3D yazıcı ve CNC eğitimi verilmesi	Eğitim / Teknoloji
Pakistan	NUST'ta 2.500 öğrenciye hizmet veren "Maker's Lab" üretim atölyesi kurulması	Eğitim / Teknoloji
Nepal	Okul tadilatı, donanımı ve öğrenci taşımacılığı için servis otobüsü temini	Eğitim
Sri Lanka	Mesleki eğitim merkezlerine ekipman ve burs desteği sağlanması	Eğitim / Sosyal
Tanzanya	Kız çocuklarının güvenli ulaşımı için bisiklet temini	Eğitim / Sosyal
Sırbistan	Belgrad Üniversitesi Türk Dili bölümüne derslik ve ofis verilmesi, teknik donanım	Eğitim

Kosova	Otizmlı ve down sendromlu çocuklar için özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi inşası	Eğitim / Sağlık
Moldova	Gagavuz Yeri'nde Recep Tayyip Erdoğan Eğitim Külliyesi'nin (7500 m ²) inşası	Eğitim
Malavi	Kız öğrenciler için 200 adet bisiklet temini	Eğitim / Sosyal
Moğolistan	Bayan-Ölgiy İl Hastanesi'ne Onkoloji ve Palyatif Bakım Bölümü kurulması	Sağlık
Filistin	Al Quds Üniversitesi'nde 40 hemşirelik öğrencisine palyatif bakım eğitimi verilmesi	Sağlık / Eğitim
Nijer	Tessaoua Türk Hastanesi'nde 7.000 poliklinik, 1.214 ameliyat, 51 kişilik sağlık ekibiyle hizmet sunulması	Sağlık
Ülke	Gerçekleştirilen Faaliyet	Kategori
Çad	Mülteci kampında 400 katarakt ameliyatı ve 400 çocuğa sünnet yapılan sağlık haftası	Sağlık
Bangladeş	Başançar Adası halkı için tam donanımlı deniz ambulansı temini	Sağlık
Endonezya	Java Bölgesi'nde Cipangaranan köprüsünün yeniden inşası	Altyapı

Kaynak: TİKA, 2024

4.3. UMKE 2023 Yılı Sınır Ötesi Yürüttüğü Faaliyetler

2023 yılında UMKE, Libya'daki selde sahra hastanesi kurarak sağlık hizmeti sundu, Çanakkale'de uluslararası tatbikatta yer aldı, Gazze'ye sağlık desteği sağlayarak tahliyeler gerçekleştirdi ve DSÖ ile hızlı yanıt tatbikatı yaptı. UMKE 2023 faaliyet raporu özeti ise Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: UMKE 2023 Yılı Faaliyet Özeti

Faaliyet Alanı	Gerçekleştirilen Faaliyetler
Libya (Sel Felaketi)	Derne'de acil müdahale üniteleri kuruldu, sahra hastanesi inşa edildi, UMKE-ATAK ekipleriyle sağlık hizmeti sunuldu.
Çanakkale (Uluslararası Tatbikat)	AB Sivil Koruma Havuzu kapsamında uluslararası tatbikatta mobil laboratuvar ve sağlık ekipleri başarıyla görev yaptı.
Gazze (Kriz Müdahalesi)	Saldırıların sonrası bölgeye sahra hastaneleri, ambulanslar ve UMKE araçları gönderildi; yaralı ve kanser hastalarının Türkiye'ye tahliyesi sağlandı.
Uluslararası Tatbikat (DSÖ ile)	DSÖ ve yabancı mobil laboratuvar ekipleriyle hızlı yanıt tatbikatı düzenlendi.

Kaynak: Yorulmaz, 2024

5. ULUSLARARASI İŞ BİRLİKLERİ VE DİPLOMATİK YANSIMALAR

İnsani yardım alanında uluslararası iş birlikleri, hem yardımın etkin bir şekilde ulaştırılması hem de ülkeler arasındaki diplomatik ilişkiler açısından büyük önem taşır. Bu iş birlikleri, ortak hedefler etrafında bir araya gelerek kaynakların verimli kullanımını sağlar ve ülkelerin yumuşak güçlerini artırmalarına yardımcı olur (Kızılay, 2021). İnsani yardımda uluslararası iş birlikleri, aşağıdaki diplomatik yansımalarla yol açar:

İmaj ve İtibarın Güçlendirilmesi: İnsani yardım faaliyetleri, yardımda bulunan ülkelerin uluslararası alanda saygınlık kazanmalarına yardımcı olur. Özellikle Suriye krizi sonrası Türkiye, bu alanda lider bir ülke olarak öne çıkmıştır. Türk insani yardım kuruluşlarının gerçekleştirdiği sosyal sorumluluk projeleri, Türkiye'nin küresel düzeydeki çekiciliğini ve güvenilirliğini pekiştirmektedir (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022).

Yumuşak Güç Aracı Olarak İnsani Yardım: İnsani yardım, ülkelerin yumuşak güçlerini artıran kritik bir unsurdur. Yumuşak güç, bir ülkenin kültürünü, değerlerini ve politikalarını kullanarak diğer ülkeler üzerinde etkili olma kapasitesini ifade eder (Köseoglu & Çevikel, 2014). Türkiye, insani yardımlar aracılığıyla küresel algısını iyileştirmeyi ve yumuşak gücünü artırmayı hedeflemektedir (Mortaş & Başarır, 2023).

Diplomatik Bağların Güçlendirilmesi: İnsani yardım, ülkeler arasındaki iletişim ve iş birliği fırsatlarını artırır. Bu da uzun vadede diplomatik ilişkilerin gelişmesine ve pekişmesine katkıda bulunur (Yıldırım & Küçüksolak, 2020). Türkiye, insani yardım faaliyetleri sayesinde, yardım sağladığı ülkelerle daha derin ilişkiler kurarak bölgesel istikrarı teşvik etmeyi hedeflemektedir (Kızılay, 2021).

Uluslararası İşbirliklerinin Güçlendirilmesi: İnsani yardım operasyonları, farklı ülkeler arasında uluslararası iş birliklerini teşvik eder. Bu tür iş birlikleri, kaynakların verimli kullanılmasını, bilgi paylaşımını ve kapasite artırma faaliyetlerini kolaylaştırır (Mortaş & Başarır, 2023).

Türkiye, tarihsel ve kültürel mirasından gelen güçlü bir insani yardım geleneği ile, dünya genelindeki krizlere hızlı ve etkili müdahalelerde bulunmaktadır. Uluslararası insani yardımlarda lider bir ülke olarak, afetler, savaşlar ve toplumsal krizler nedeniyle zor durumda kalan ülkelere yardım sağlamaktadır. Türkiye, bu yardımları sadece ikili düzeyde değil, aynı zamanda BM, OCHA ve WFP gibi uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde de sunmaktadır. Son yıllarda, Türkiye'nin insani yardım faaliyetleri, Suriye'deki kriz gibi yakın coğrafyadaki insani durumlarla daha da yoğunlaşmış ve bu durum ülkenin insani yardım kapasitesini güçlendirmiştir. Türkiye, BM Güvenlik Konseyi kararları doğrultusunda sınır ötesi yardım faaliyetlerini destekleyerek, dünya çapında önemli bir insani aktör olmuştur. Ayrıca, Türkiye'nin uluslararası insani yardım sistemine dair katkıları, 2016 yılında İstanbul'da düzenlenen Dünya İnsani Zirvesi'ne ev sahipliği yapmasıyla taçlanmıştır. Bu zirve, küresel insani sistemin daha etkili ve adil bir hale gelmesi için uluslararası toplumla önemli çözüm önerilerini paylaşmıştır. Türkiye, aynı zamanda dünyanın dört bir yanındaki felaketlere karşı çeşitli yardımlar yaparak insani yardımlarını sürdürülebilir bir biçimde genişletmiştir (T.C. Dış İşleri Bakanlığı, 2024).

Ancak, bu olumlu katkılara rağmen, Türkiye'nin insani yardım faaliyetlerine yönelik bazı eleştiriler de gündeme gelmektedir. Öncelikle, bu yardımların uzun vadeli sosyal, ekonomik ve diplomatik etkilerinin yeterince değerlendirilemediği görülmektedir. Yardım faaliyetlerinin sürdürülebilirliği, hedef ülkelerdeki toplumsal yapıya etkisi, yerel kapasite geliştirme düzeyi ve ekonomik bağımlılık ilişkileri gibi konular akademik olarak derinlemesine ele alınmamıştır. Ayrıca, Türkiye'nin insani yardım stratejilerinin bazı durumlarda politik ve diplomatik amaçlarla örtüştüğü yönünde uluslararası literatürde eleştiriler bulunmaktadır. Bu da yardımların tarafsızlığı ve insani ilkelere bağlılığı açısından soru işaretlerine neden olabilmektedir. Bu noktada hem yardımların etkisinin ölçülmesi hem de şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılması, Türkiye'nin uluslararası imajını daha da güçlendirecek adımlar olacaktır. Gelecekteki çalışmaların bu alanlarda derinleşmesi, Türkiye'nin insani yardım alanındaki liderliğini daha sürdürülebilir ve kapsayıcı hale getirebilir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

İnsani yardımlar, sosyal, ekonomik, ulusal ve uluslararası iş birliği ile afet yönetimi açısından önemli faydalar sağlamaktadır:

Sosyal faydalar: İnsani yardımlar, kriz ve afetlerden etkilenen toplumların temel ihtiyaçlarını karşılayarak yaşam kalitesini korur ve iyileştirir. Sağlık, barınma, eğitim gibi alanlarda destek sunarak sosyal dayanışmayı artırır, toplumların toparlanma sürecini hızlandırır ve sosyal istikrarı güçlendirir.

Ekonomik faydalar: Afet ve kriz durumlarında insani yardımlar, ekonomik kayıpların azaltılmasına katkıda bulunur. Acil ihtiyaçların karşılanması ve altyapı destekleri, üretkenliği ve ekonomik faaliyetlerin devamını sağlar. Ayrıca, insani yardım projeleri yerel ekonomiyi canlandırabilir ve iş imkânları yaratabilir.

Ulusal faydalar: İnsani yardımlar, devletlerin kriz yönetimi kapasitelerini güçlendirir. Acil müdahale ve iyileştirme süreçlerinde ulusal kurumların koordinasyonunu geliştirir ve devletin vatandaşlarına karşı sorumluluğunu yerine getirmesine olanak tanır. Böylece, ulusal güvenlik ve sosyal barış desteklenir.

Uluslararası iş birliği ve diplomatik faydalar: İnsani yardımlar, ülkeler arası dayanışmayı artırır ve uluslararası iş birliği mekanizmalarını güçlendirir. Ortak hedefler doğrultusunda kaynakların paylaşılması, bilgi alışverişi ve kapasite geliştirme faaliyetleri, küresel krizlere karşı daha etkin yanıt verilmesini sağlar. Aynı zamanda, insani yardım diplomasi aracı olarak ülkelerin uluslararası imajını iyileştirir ve yumuşak güç unsuru olarak bölgesel ve küresel ilişkilerde stratejik avantajlar yaratır.

Afet yönetimi açısından faydalar: İnsani yardımlar, afetlere hızlı ve etkin müdahale imkânı sunarak can ve mal kayıplarının azaltılmasına katkı sağlar. Erken uyarı sistemlerinin kurulması, acil yardım lojistiğinin etkin yönetimi ve sürdürülebilir iyileştirme programlarıyla afet sonrası toparlanma süreci desteklenir.

Türkiye, tarihi boyunca insani yardımlar alanında güçlü bir geleneğe sahip olmuştur ve bu gelenek, Osmanlı İmparatorluğu'ndan Cumhuriyet dönemi ve günümüze kadar devam etmektedir. 2023 yılı, Türkiye'nin insani yardım alanındaki küresel liderliğini pekiştirdiği bir yıl olmuştur. Türk Kızılayı, AFAD, TİKA ve UMKE gibi kurumlar hem ülke içinde hem de uluslararası düzeyde hayati öneme sahip krizlere hızlı ve etkili müdahalelerde bulunmuşlardır. Özellikle Suriye, Ukrayna, Gazze ve Lübnan gibi bölgelere yapılan yardımlar, Türkiye'nin küresel ölçekteki insani sorumluluk bilincinin bir göstergesidir.

2023 Yılı Türkiye'nin Küresel İnsani Yardım Faaliyetleri (Ülke Bazında Kuruluş Katılımı)

Ülke/Bölge	Türk Kızılayı	TİKA	AFAD	UMKE
Afganistan	✓	✓	-	-
Bangladeş	✓	✓	✓	-
Bosna-Hersek	✓	-	✓	-
Çad	-	✓	✓	-
Endonezya	-	✓	-	-
Etiyopya	-	-	✓	-

Ülke/Bölge	Türk Kızılayı	TİKA	AFAD	UMKE
Filistin	✓	✓	✓	✓
Irak	✓	-	-	-
Kırgızistan	-	✓	-	-
Kosova	-	✓	-	-
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)	✓	-	-	-
Libya	✓	-	✓	✓
Malavi	-	✓	✓	-
Meksika	-	-	✓	-
Moldova	-	✓	-	-
Moğolistan	-	✓	-	-
Nepal	-	✓	-	-
Nijer	-	✓	-	-
Özbekistan	-	✓	-	-
Pakistan	✓	✓	-	-
Sırbistan	-	✓	✓	-
Somali	✓	-	✓	-
Sri Lanka	-	✓	✓	-
Suriye	✓	-	✓	-
Tacikistan	-	✓	-	-
Tanzanya	-	✓	-	-
Ukrayna	✓	-	✓	-
Yemen	✓	-	-	-
Yurt Dışı (Genel/Belirtilmemiş)	✓	-	-	✓
Türkiye (Uluslararası Katılım)	-	-	-	✓

Tabloda yer alan ülkelerin toplam yüzölçümü toplamı 17.107.341 kilometrekaredir. Listede yer alan ülkelerin toplam yüzölçümü, dünya kara yüzölçümünün yaklaşık olarak %11,48'ini oluşturmaktadır. Dolayısıyla Türkiye yardım faaliyetleri ile dünya kara yüzölçümünün %11 ne ulaşmaktadır.

Türkiye'nin 2023 yılı itibarıyla gösterdiği insani yardım liderliği, büyük ölçüde ülkenin afet yönetim kapasitesinin arttığı, uluslararası iş birliklerinin güçlendiği ve afetlere müdahale hızının arttığı bir dönemi yansıtmaktadır. Türkiye, yaşamış olduğu Kahramanmaraş

depremlerine rağmen yalnızca kendi vatandaşlarına değil, aynı zamanda uluslararası yardıma ihtiyaç duyan diğer ülkelere de önemli miktarda yardım göndererek, küresel insani yardım kapasitesini göstermiştir. Ayrıca, Türkiye'nin insani yardım stratejileri, yalnızca acil müdahale ile sınırlı kalmamış, uzun vadeli kalkınma projelerini de kapsamıştır. Bu stratejiler, bölgesel istikrarı desteklemekte ve Türkiye'nin uluslararası alandaki imajını güçlendirmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin insani yardım alanındaki rolü, tarihi kökleri ve uluslararası düzeydeki katkılarıyla giderek daha fazla takdir edilmektedir. Ülke, hem afetlere müdahale konusunda hızlı ve etkin bir kapasite sergileyerek, hem de uzun vadeli kalkınma ve barış projelerinde önemli bir aktör olarak küresel düzeydeki etkisini artırmıştır. Türk Kızılayı, AFAD ve TİKA gibi kurumlar, Türkiye'nin insani yardım kapasitesinin güçlenmesinde anahtar rol oynamaktadır. Bu güç, sadece kriz dönemlerinde değil, aynı zamanda küresel barış, insan hakları ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda da önemli bir kaynak oluşturabilecektir. Türkiye'nin insani yardım alanındaki liderliği, küresel düzeydeki stratejik önemi ile birleşerek, ulusal ve uluslararası düzeydeki iş birliklerinin güçlendirilmesine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin küresel sorunlara duyarlı yaklaşımı, sorumluluk bilinci ve katkıları, insani yardım alanındaki etkisini pekiştirmeye devam edecektir. Gelecekte, Türkiye'nin bu alandaki kapasitesinin daha da güçlenmesi ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda uluslararası iş birliklerinin artırılması, Türkiye'nin küresel insani yardım liderliğini pekiştirecektir.

Bu çalışmada, Türkiye'nin insani yardım alanındaki tarihsel gelişimi, önemli kurumları ve küresel düzeydeki katkıları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Türkiye'nin insani yardım kapasitesinin nasıl büyüdüğü, kurumlarının işleyişi, afetlere müdahale yöntemleri ve uluslararası iş birliklerinin önemi üzerinde durulmuştur. Özellikle, Türkiye'nin insani yardım stratejilerinin küresel barış, insan hakları ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine nasıl katkı sağladığına dair kapsamlı bir analiz yapılmıştır. Ayrıca, 2023 yılındaki bazı örnek olaylar üzerinden Türkiye'nin küresel insani yardım liderliğine nasıl katkı sunduğu vurgulanmıştır. Ancak, bu çalışmada sınırlı olan bazı unsurlar vardır. Örneğin, Türkiye'nin insani yardım politikalarının her bir hedef ülke veya bölge üzerindeki özgül etkileri ve uzun vadeli sonuçları daha derinlemesine incelenmemiştir. Ayrıca, Türkiye'nin insani yardımlarının başarısı, bazen uluslararası iş birliklerinin ve yerel partnerlerin nasıl işlediği hakkında daha ayrıntılı verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin insani yardım stratejilerinin çevresel etkileri ve sürdürülebilirlik açısından daha kapsamlı bir değerlendirme yapılabilir. Gelecek araştırmacılar, bu boşlukları doldurabilir. Özellikle, Türkiye'nin insani yardım müdahalelerinin yerel halk ve toplumlar üzerindeki uzun vadeli etkileri daha derinlemesine araştırılabilir. Ayrıca, Türkiye'nin insani yardım diplomasisinin, küresel güç dengeleri ve dış politika üzerindeki etkileri, daha geniş bir perspektifte ele alınabilir. Gelecek çalışmalar, Türkiye'nin insani yardımlarının etkisini daha nicel analizlerle ölçmeyi ve bu yardımların sürdürülebilir kalkınma hedeflerine nasıl daha iyi entegre edilebileceğini araştırmayı da içerebilir.

KAYNAKÇA

AFAD. (2024). AFAD hakkında. <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>

AKÇACI, T., ve KARAOĞLAN, P. (2025). “Çevresel Sürdürülebilirlik ve İnsani Yardım Lojistiği: Destekleyici Uygulamalar ve Stratejiler”. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1): 93–112. <https://doi.org/10.56574/nohusosbil.1615212>

- ALRANTISI, M. (2020). “السياسة التركية تجاه أزمة قطر وجيرانها: جمع القوة المتوسطة بين أدوات القوة الصلبة والناعمة” [Turkey's Policy Towards The Qatar Crisis and Its Neighbours: Combining Hard and Soft Power Tools Of A Middle Power]. *Ortadoğu Etütleri*, 12(1): 274–295.
- BEŞGÜL, B. (2024). “The evolution of TİKA: A Case Study in Turkish Soft Power Projection”. *Liberal Düşünce Dergisi*, (115): 57–82. <https://doi.org/10.36484/liberal.1442299>
- CHS ALLIANCE, GROUPE URD & SPHERE. (2014). “Core Humanitarian Standard on Quality and Accountability”. <https://www.chsalliance.org/get-support/resource/core-humanitarian-standard-2014/>
- CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI. (2021). “Türkiye'nin Dost Eli: İnsani Diplomasi”. <https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/TurkiyeninDostEliInsaniDiplomasi.pdf>
- ÇAVUŞ, T. (2012). “Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(2): 23–37.
- EKŞİ, M. (2017). “Turkey's Cultural Diplomacy and Soft Power Policy Toward The Balkans”. *Karadeniz Araştırmaları*, 14(55): 189–208.
- GENEL, S. (2015, May 28). “Türkiye ve İnsani Yardım”. *Heinrich Böll Stiftung*. <https://tr.boell.org/tr/2015/05/28/turkiye-ve-insani-yardim>
- GÖKÇE, O., ve TETİK, Ç. (2012). “Afet Yönetimi ve Temel İlkeleri: Afet Yönetiminde İyileştirme Aşaması, Ulusal ve Uluslararası Örnekler”. *Teoride ve Pratikte Afet Sonrası İyileştirme Çabaları*. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/3479/xfiles/afet_sonrasi_iyilestirme_calismalari-1.pdf
- ICRC and IFRC. (1994). “Code of Conduct For The International Red Cross And Red Crescent Movement and NGOs in Disaster Relief”. <https://www.ifrc.org/document/code-conduct-international-red-cross-and-red-crescent-movement-and-ngos-disaster-relief>
- IFRC. (2024). “Operational updates 2023”. <https://www.ifrc.org/operations-update>
- İŞİK, M. C. (2019). “2003–2011 Yılları Arasında Türkiye'nin Ortadoğu'da Yumuşak Güç Uygulaması ve Sonuçları”. *Gaziantep Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2): 71–104.
- KADIOĞLU, M., ve TUTAR, N. (2019). “Türkiye'nin Kendine Has Yumuşak Güç Yöntemi Olarak Sağlık Yardımlarının Değerlendirilmesi”. *Anasay*, (8): 163–172. <https://doi.org/10.33404/anasay.564875>
- KARACASULU, N., ve AŞKAR KARAKIR, İ. (2022). “Humanitarian Foreign Policy As Soft Power: Türkiye As An Emerging Global Actor”. *ULİSA: Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, 6(2): 121–135.
- KIZILAY, Ş. (2021, 15 Ağustos). “Türkiye'nin İnsani Yardım Politikası: Değerleri ve aktörleriyle” [Doktora tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. *UPA Strategic Affairs*. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1945388>
- KORKUT, Y. (2019). “Afet Yönetiminde Kritik Başarı Faktörlerini Belirlemek İçin Analitik Hiyerarşi Prosesi ve Metin Madenciliği Destekli Bir Model Önerisi”. [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi].

- KÖROĞLU, S. A. (2015). “Literatür Taraması Üzerine Notlar ve Bir Tarama Tekniği”. *GİDB Dergi*, (1), 61–69.
- KÖSEOĞLU, A. M., ve ÇEVİKEL, G. (2014). “Yumuşak Güç: İnsani Yardım Operasyonları ve Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler”. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (43).
- LOGISTICS CLUSTER. (2024). “Global Logistics Cluster Annual Report 2023”. <https://www.logcluster.org/en>
- MORTAŞ, H., ve BAŞARIR, M. (2023). “Türk İnsani Yardım Kuruluşlarının Yurt Dışında Yürüttüğü Sosyal Sorumluluk Uygulamalarının Türk Kamu Diplomasisine Yansıması”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 26(2), 283–302. <https://doi.org/10.29249/selcuksbmyd.1241161>
- NYE, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.
- OECD. (2024). “Turkey – Development Co-operation Profile”. https://www.oecd.org/en/publications/development-co-operation-profiles_04b376d7-en/turkiye_09a14591-en.html
- ÖNSÜZ, M. F., ve IŞIKTEKİN ATALAY, B. (2015). “Afet Lojistiği”. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 37(3), 1–6. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/190605>
- Rosi, L. A. (2024). “UNHCR Türkiye Perspektifinden 2023”. *Türkiye İnsani Çalışmalar Yıllığı*. Türk Kızılay Akademisi. <https://yillik.kizilayakademi.org.tr/>
- T.C. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI. (2024). “Türkiye'nin İnsani Yardımları”. https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin_-_insani-yardimlari.tr.mfa
- T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI. (2024). “Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE) 21 yaşında”. <https://www.saglik.gov.tr/TR-105481/ulusal-medikal-kurtarma-ekibi-umke-21-yasinda.html>
- TETİK, A., ve KORKMAZ, A. (2022). “Osmanlı Döneminde Sosyal Politika Uygulamaları”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 27(3), 423–443. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduibfd/issue/71476/1119164>
- TİKA. (2024). “TİKA 2023 Faaliyet Raporu”. <https://tika.gov.tr/basin-odasi/yayinlar/tika-faaliyet-raporlari/>
- TURAN, Y., ve KARAFİL, A. (2017). “Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği”. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 3(1): 17–32. <https://doi.org/10.25272/j.2149-8539.2017.3.1.02>
- TÜRK KIZILAY. (2024). “2023 Faaliyet Raporu”. <https://www.kizilay.org.tr/Raporlar>
- YAPICI, U. (2015). “Can Soft Power Be Measured?”. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 12(47): 5–25. <https://doi.org/10.33458/uidergisi.463034>
- YILMAZ, H., ve GÜLÜM, E. (2024). “Afet Acil Durum Yönetimi ve Afet Müdahale Planı Çerçevesinde Uygulamalar: Pazarcık–Elbistan Depremi”. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1): 1–25. <https://doi.org/10.54688/ayd.1412307>